

Nº

๗๓๕

บทละคร เรื่องพระรถชนรถกษณ

พระราชนิพนธ์ กรมพระราชวังขวรมหาศักดิพลเสพ

หม่อมแก้ว พิมพ์ในงานปลงศพสนองคุณมารดา

๔ ๗

เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

५ मते

กรมการ

172

บทละคร เรื่องพระดอนรตักษณ

พระราชนิพนธ์ กรมพระราชวังบวรรมหาศักดิพลเสพ

หม่อมแก้ว พิมพ์ในงานปลงศพสนองคุณมารดา

๕ ๔
เมือขวอก พ. ศ. ๒๔๖๓

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

บทละครเรื่องพระลอมี ๓ ความด้วยกัน ความเก่า
ที่สุดเป็นพระราชนิพนธ์ของกรมพระราชวังบวรมหาคักติ
พลเสพในรัชกาลที่ ๓ มีฉบับอยู่แต่ในพระราชวังบวร
สถานมงคล เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ไม่ทราบว่า
จึงแต่งบทละครเรื่องพระลอขึ้นใหม่เมื่อรัชกาลที่ ๕ อีก
ความ ๑ นับเป็นความที่ ๒ ต่อมาในรัชกาลนั้น เมื่อ
กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงหัดละครว่า ทรงพระ
นิพนธ์บทละครเรื่องพระลอขึ้นอีกความ ๑ จึงมีเป็น ๓ ความ
ด้วยกัน ได้พิมพ์แล้วแต่พระนิพนธ์ของกรมหมื่นนราธิป
ประพันธ์พงศ์ แต่อีก ๒ ความยังหาได้เคยพิมพ์ไม่

บทละครเรื่องพระลอที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ เป็นฉบับ
พระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรมหาคักติพลเสพ หรือ
พระสมุดฯ ได้ต้นฉบับของพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระ
องค์เจ้าสุภาววรรค์ ประทานมาแต่พระราชวังบวรฯ มี
ผู้กล่าวว่าหนังสือบทละครพระลอความนี้เดิม ๒ เล่ม สมุด

ไทยด้วยกัน จบเรื่องจนเชษฐีพระลอลกลับมาฝั่งไว้ที่
เมืองสระบุรี ความซึ้งจะจริงฤๅณโศกาทราบไม่ ด้วย
ห่อพระสมุด ฯ ใต้ต้นฉบับมาแต่เล่ม ๑ เล่มเดียว เรื่อง
ขึ้นต้นแต่พระลอลฟังคนขับชอชมโฉมนางเพือนนางแพง
ไปจนพระลอลสั่งเมือง ใต้สืบทาฉบับซึ่งว่ายังมีต่อมา
อยู่ช้านานก็ยังไม่มีพบ จะวิ่งวอดต่อไปก็เห็นว่าไม่เป็น
ประโยชน์อันใด ถ้าฉบับที่มีอยู่เป็นอันตราขายไปก็จะเสีย
สูญเสียหมดทั้งเรื่อง จึงเห็นว่าควรจะพิมพ์ให้ได้อ่านกัน
เสียสักคราว ๑ แลยคืนหม่อมแล้วจะทำการปลงศพ
สนองคุณนางสุทธี สุทธีบรรณ ผู้เป็นมารดา ปราธนา
จะพิมพ์หนังสือแจกตามประเพณีนิยมในสมัยนี้สักเรื่อง ๑
ข้าพเจ้าจึงเลือกบทละครเรื่องพระลอลพระราชนิพนธ์กรม
พระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพให้พิมพ์ตามประสงค์ ด้วย
เห็นว่าหนังสือแต่งดี ควรจะพิมพ์รักษาไว้ละให้ได้อ่านกันแพร่หลาย ส่วนความที่ค้างอยู่ ใต้ข้ออนุญาต

ก

คักบทยของเจ้าพระยาเทเวศร์ ๑ มาต่อข้างท้ายหน่อยหนึ่ง
เพียงพระลอไปถึงสวนนางเพื่อนนางแพง ได้บอกไว้ให้
ทราบตรงที่ต่อเป็นสำคัญ แลขอบอกเพิ่มเติมในท้าย
คำนำอีกหน่อยว่า ถ้าหากท่านผู้ใดมีบทละครเรื่องพระลอ
ความนี้ เป็นเรื่องต่อตอนที่ได้พิมพ์ไป ขอจงมีแก่ใจ
บอกมายังหอพระสมุด ๑ ถ้าแลยอมให้คัดสำเนาได้
จะขอบพระคุณท่านผู้นั้นเป็นอันมาก.

ข้าพเจ้าขอเสนอโมทนากุศลบุญราศีกัมภีนิธานของท่าน
ซึ่งหม่อมแล้วทำการปลงศพลงองค์คุณมารดาด้วยความ
กตัญญูกตเวที แลได้พิมพ์หนังสือเรื่องนั้นให้ได้อ่านกัน
แพร่หลายเป็นครั้งแรก หวังใจว่าท่านทั้งหลายที่ได้รับ
สมุดเล่มนี้ไปอ่าน คงจะพอใจแลอนุโมทนาด้วยทั่วกัน.

กฤษณ์ ๒๖ ๒๕ ๒๕๒๓ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

บทละครเรื่องพระลอ นรลักษณ์

พระราชนิพนธ์ กรมพระราชวังบวรมหาดคีติพลเสพ

๓๑
๑๐ เมื่อนั้น พระลอเลิกลบสยไสมย ครอบครอง
ศฤงฆารผ่านโกไคย ในพิไชยแมนสรวงสืบมา ไฉมยง
องค์เอกมเหสี ชอลักษณ์วักเสนาหา นักสนมณัษพันักกลยา
ทั้งการาล้อมทองพระจันทร์ พระองค์ทรงธรรมทศพิช
ไม่เพี้ยนผิดเขียงอย่างแต่ปางก่อน ทรงบำรุงศาสนา
ถาวร ราชบูรณแสนสุขสนุกสยาย มีเมืองชนใหญ่่น้อย
ร้อยเศษ ต่างประเทศไปมาค้าขาย พระกำร่ายปราย
ปรามไรผู้ร้าย เือกคหาบหางตัวกลัวอาญา พร้อมหมู่
เสนาพฤตมาตย์ ประยูรญาติพระวงศ์พงศ์ศา มากม
วิพลช้างม้า ทั้งครือขุขยานัน ๑ ๓๐ คำ ๑

เป็นเชื้อพุงขาวลาวลูกคำ ทูลพลางทางคิลาณถอยหลัง
มายังบานประตูอยู่ข้างหน้า คำรวเวรใครไปเรียกมา
เร็วไวให้หาพวกลาวซอ ๑ ๖ คำ ๑

๑ บัคนั้น คำรวเลวเร็ววิ่งออกวิ่งสอ ข้างตาม
ข้างบอกกันออกปรอ ไปพอพยพลันทันที เจ้าฤคนชัย
มีรับสั่ง มาไปในวังสั่งเมื่อก เจ้าขมมอถอไหลไปเคียว
เร่กันกลัดคิลาณมา ๑ ๔ คำ ๑ เชิด

๑ ครั้นถึงจงมหาเสนาใน พาลาวเข้าไปถวายหน้า
เส้นทูลแดลงแจ้งกิจจา ให้ทวายโตยาทาสาธุ ๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น พระลอทรงสวัสดิ์ศิริศรี คำรัสตรัสด้วย
เส้น อ้ายเหล่านคอกฤทฤกัน ชาววังสรรเสริญมัน
หนักหนา ชมว่ากลอนประคิษฐ์คิกขันขัน ก็วิ่งจะได้
ให้รางวัล บอกมันว่าไปจะใคร่ฟัง ๑ ๔ คำ ๑ แรหา

๑ บัคนั้น สองลาวคนชัยรับสั่ง ลองแพนลองขี้
เห็นคิกัง แล้วยังคมชัยขันฉับไว ๑ ๒ คำ ๑

ขอลาวขอดคว่าง

๑ ข้อยขอบังคมองค์ทรงภพ เลิศลยแหล่งหล้า
 สุธาไหว ทรงโฉมประโลมลักษณวิไลย ทั้งไทเทวราช
 ปราสาททอง จะเทียบทักแต่กระษัตริย์นครหนึ่ง ใคร
 ไม่ถึงเทียบมเหสีมอสง มริคานารพิน้อง ชือพระ
 เพื่อนแพงทองสองอนงค์ ๑ ๕ คำ ๑

ขมโฉม ไม่สงคำคำชาวพิณอม พริ้งพร้อมสรรพางค์
 ๑ กังนางหงษ์ อรชรอนแอ่นเอวองค์ ดวงจักรโฉมยง
 กังวงเคื่อน พิศพิศไม่มีเสมอสอง พิศนัองก็ไม่มีเสมอ
 เหมอน ชนงเนตรเกษเกษแยมเยอน เหมอนจะเคื่อน
 ให้ต้องตาชาย พระกรรฐ์เปรียบเทียบกลีบบุษบง
 นาสีกทรงวงขอวิเชียรฉาย ดำเนินเค้นทอดระทวยกาย
 กรกรายคล้ายวงเหวาวรรณ โอษฐ์นางอย่างสลนง งาม
 งามพริ้มเพราสมคมสัน เกษาคำระยับขลิบเป็นมัน
 ทนคั่นนเทียบสมณณล สองฉันทันทักสัคคษ พงศก
 พันท่าชลาลินธุ์ ชนยังไขไสสคหมคมลทิน ภูมริน
 ยังมีได้ใกล้เคียง ๑ ๓๐ คำ ๑

ว่า ๑๑ เมื่อนั้น พระโสมยทรงฟังกระแสดเสียง พอ
 พระไทยไพเราะที่เพราเพรียง กล่าวเกลยงกลอน
 ประคิษฐ์จิตผูกพัน ในคำชอขอโสมพระแพ่งเพือน ว่า
 งามเหมือนสร่างค่างสวรรค์ จริงเหมือนคำเขาเล่า
 ภาวนา ทรงธรรมต้องจิตรจิตใจ แล้วเสแสร้งแกล้ง
 ทรสกับเสนี เต็มก็อ้อมมั่งพอฟังได้ ขบขาทฉลากเล่น
 เช่นแบบไทย เข้าใจที่ท่างองร้องรับ แล้วสั่งคลังวิเศษ
 พนักงาน เอาเสื่อผ้ามาประทานให้คนขับ อีกแพรส่มือ
 บนคนละพับ ให้อภัยเขาพลางเป็นรางวัล ๑๘ คำ ๑ เจจ

๑๑ แล้วพระองค์ทรงนฤกรรกรอง ถึงสองทวามไวย
 เหมือนไผ่ฝน เสด็จจากแท่นแก้วแพรวพวัน ขึ้นปราสาท
 สุวรรณทันที่ ๑ ๒ คำ ๑

๑๑ ข้าพเจ้า มีใจสรวงน้ำสว่ส่วย เสด็จเลยเข้าไปในปราสาท
 ศรี สถิตยเหนือแท่นรัตนบุรี พลาถคลศคสมประหม่ม
 องค์ ให้หนาวหนาวว่อนว่อนถอนฤไทย เหมือนใช้ใจ

ยิทธิกรทำพิธีสง เหลือกาลังที่ระตึงศักดิ์ทรง พระเอนองค์
นั่งนักตรกครอง ๑ ๔ คำ ๑

โอไฮ้ โอ้เจ้าเสาวภาคย์ของฟ้าเอ๋ย โฉนเลยจะได้
ชมสมสอง แต่พลบค่ำคร่ำครวญถึงนวลน้อง จน
ย่ำยามสองน้องประโคม แต่ข่าวคำล่ำๆแล้วมิหนำ
พมาซ้ำพงชอยอรุณโคม เหมือนพระเมรุเอนทับทรวง
โตรม แสนโถมนี้กันก็ไม่นิทรา แล้วเคลิ้มคลุ้มคลุ้ม
จิตรผิดสังเกตุ ภูวเรศรัญเรือนหวนหา อาลัยในสอง
วนิดา สดแสนเสนหาอาวรณ์ พระเผยแสงแสงเคือง
ถึงผวกกตรเพอนแพงสมร เคลิ้มเห็นเป็นสองบังอร
มาแนบนอนบนที่แท่นสวรรค์ นึกสนมก้มกราบอย่างงาน
ถวาย พระแย้มยมพรมพรายเข้ารัชชัญ ครันรู้ว่า
สร้างค่านางกำนัล ทรงธรรมช่วยเขินสเทินใจ เพราะแรง
ฤทธิวิทยาอาคม ในอารมณ์รอนรมนใหม่ เหมือน
ข้าหลังคลั่งคลุ้มเคลิ้มโคล่ ควักไขว่กอกเขนยนั่งเซยชม
๑ ๑๒ คำ ๑

ราช บัณฑิต บรรดาพวกเหล่าสาวสนม เห็นอาการ
ผ่านฟ้าเสียบอารมณ์ ต่างบังคมคลานคล้อยถอยออกมา
แอบบังพระสุทรพுகัน ทรงธรรมวิปริตผิคนักหนา
อปานอนใจไปทูลพระมารดา แล้วลงจากชาลาคลาไคล
ฯ ๔ คำ ฯ ชบ

๑ ครั้นถึงโรงให้ปลุกประหม แล้วบังคมทูลแจ้ง
แถลงไข บัณฑิตพระโอรสยศไกร คลั่งไคล้เพื่อผิ
จริตนัก ฯ ๒ คำ ฯ เหว

ข้าทรง เมื่อนั้น องค์พระชนนมีศักดิ์ ตกใจได้ข่าว
พระลูกรัก ให้เชิญองค์นางลักษณวดี พร้อมพรั่งทั้ง
พระวงศ์พงศ์ฯ โขลงจากรอคอยมาอ้อมมี แล้วลงจาก
ชั้นบันทึบทันที ทิ้งบุตรศรีสะไว้ที่ไคลคลา ฯ ๔ คำ ฯ เพลง

ราช ถึงที่แท่นสุวรรณบรรจง เข้าประครองตัวของ
๑ โอรสา พิณพิศภักตร์พระลูกยา คูหมองคำกล่าวผาวาคี
เป็นไรพอลอลักษณของแม่เอ๋ย เจ้าไม่เคยฝันฝันหันหน้า
หัน โฉนไม่ทาบทักลักษณวดี แม่นึกไม่เคยไม่เคยเป็น

คลั่งคลุ้มกลุ้มใจอย่างไรวนนั้น นี่สันนิบาตไข่ฤๅไข่เส้น
 พระองค์นอนนอนหนาวเท้ามือเย็น เอื้อลูกรักจักเป็น
 ประการใด เร็วเร็วเข้าเถ่าแก่ไปข้างน่า เรียกหมอโรง
 มาทั้งน้อยใหญ่ ให้ไปหาทาหมอสิทธิไชย รัชมา
 ข้างในอย่าได้ช้า ๑ ๘ คำ ๑

๑ บัดนั้น เถ่าแก่รัชสั่งไล่เกษา ลูกขึ้นพลวันกัน
 มา เรียกหมอแล้วพามาข้างใน ๑ ๒ คำ ๑ เจริญ

๑ เมื่อนั้น องค์พระมารดาอัชฌาไศรย จึงตรัส
 ว่าทาหมอสิทธิไชย เป็นผู้ใหญ่โตเคยทกลอง พระลูก
 เรานาในไสยา ให้หวั่นว่าหว่าคว่นชุ่มหมอง ท่วงที่
 วิปริตผิดทำนอง จะถูกต้องฉิสาธฤๅอย่างไร ๑ ๔ คำ ๑

๑ บัดนั้น หมอเถ่าหมอบกราบคลานเข้าใกล้
 ประทับเส้นสนับครุ โรคโภย แจ้งใจในที่อุปเท่ห์ ผิว
 ภาศร์ผ่านพาเป็นผาคล้ำ คุกคามัวหมองต้องเส้นที่
 พระไทยนั้นปั่นปั่นรวนเร เพือว่าเพราพิศขัศตรง แแรงผิ
 บัศจาแลเป็นกัน จะต้องทำน้ามนต์ให้โสโรจสรลง แล้ว

ถวายถ้ายาทูลเกล้าฯ พระโสมบงคกงคล้ายหายโรคโภย
๖ ๖ คำ ฯ เสร็จ

๑ เมื่อนั้น องค์พระชนนีเป็นใหญ่ จึงว่าข้าไม่ห้าม
ตามใจ ช่วยแก้ไขให้ถูกหยกษา บรรดาหมอโรงเรา
เหล่านั้น ช่วยกันตรองตรกปลูกษา อย่าซึ่งเคียด
เกียจกันฉันทา อูล่าห์จึงรักภักดี ลูกข้าคนเคี้ยวดอก
ท่านหมอ หวังใจไว้พอใดเฝ้าเฝ้า เอนดูด้วยช่วยแก้ไข
เต็มที ครั้นนี้สุดแท้แต่ท่านดา ๖ ๖ คำ ฯ

๑ บัดนั้น หมอเถาสีทมิฬไชยไต่หน้า กรายทูล
สมเด็จพระมารดา ขออาสาสนองพระคุณไป แล้วหยิบ
ยกล้อมยาออกมากัน ไม่เห็นหนเหลียวหาแว่นตาใส่
หอมทองแต่งครุอยู่กะไร นลากลยเลื่อนไปไม่แน่นอน
พลางปรุงโอสถยคหินเทศ ขนานวิเศษสะเกสร กัณ
มทาสมมิตธิคคึกแก้อัน ให้ภูธรลัษณินทนิทรา แต่
เข้าไม่เสวยเลยจนคัก ลมกระทำอัมพฤกษ์จึงพานกล้า
หมอนวคอยู่จนให้ผ่านฟ้า จะแนนน่าพระทรงทรวง

ประทับ ที่คลังมคลังซึ่งเดิคือยาคกใจ สดแต่แก้ให้
 บรรอมหลับ หยกยานานไหนให้กำชัย เทียบทำกำกับ
 จงหลายนาย ไล่ด้วยฝ่าลายทองรองพาน พนักงาน
 คลานเข้าไปถวาย พอสวยลักครุ่ศษาย ะครุ่ช้อยาย
 หายเพราะเรา เริงว่าหน้ายานเป็นไขบัว ยังชั่วถูกยา
 ตาหมอเถา ยำรุ่งพุ่มนี้จะทะเลา พระโรคนั้นขึ้นเทาแล้ว
 เบาใจ ข้าเสด็จกระหนามตามเหตุ ลัทธิพรหมเศ
 เพทไสย เสียผีพลียศรัยคเฝ้าไป ตามไถ่ปากเพียร
 เรือนมา ฯ ๑๖ คำ ฯ เจริญ

๑ เมื่อนั้น พระลอมรลักษณเพียงเลขา คลาย
 คลุ้มกลุ้มจิตวิททยา ผ่านฟ้าพนสมปฤติ ยัคนสมเด็จ
 พระมารคร แล้วภอรกราบทูลถ้วนถึ แรกเริ่มเดิมเหตุ
 จระกิมี่ ลูกนไม่สยายชยหลายวัน ให้คนงถึงแต่
 นางแพงเพอน เกล็ดเหมือนสนสมสมรณชนณ ให้คิด
 จิตรประวัติจักรวรย์ ใจคอลูกนกับพนเพอน ข้าพงขอ
 ลาวกล่าวถึง บึงตลงตะไลไหลเลอน จนพระองค์ลงมา
 เยี่ยมเยอน จึงค้อยเคลอนกลายเป็นคลุ้มกลุ้มใจ ฯ ๑๗ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น องค์พระมารดาธรณีใหญ่ ตรัสกับ
 ไชยเสนโกธ ลูกรักหักใจให้จงที จำเพาะเคราะห์ร้าย
 หนักหนาอยู่ แม่กูรักตราบาชี แต่ก่อนซ่อนเห็นเช่นนั้น
 นำจะมีเหตุการพาลไภย พลังกำชัยกำซาตาหมอเก่า
 ท่านจงเอาใจกูเป็นผู้ใหญ่ บรรดาหมอมคงดไว้ อย่า
 ไปย้านก่อนนอนในวัง อีเหล่าสาวใช้ไปตำหนัก เอา
 เงินตรามาลักสืบซัง ให้ชนเลื้อยขนผ้ามาแต่คลัง ประทาน
 รั้งวังตามสมควร เหล่าอ้าวเสกคอยเลี้ยงดู ให้
 หมออยู่แหวทมิฬมณวณ กว่าลูกชั่วจะคลายหายประสวร
 สิ่งเสร็จถนัดวันทุกประการ ฯ ๓๐ คำ ฯ เสร็จ

๑ แล้วว่ากษัตริย์ศรีสะเกษ จงเตือนให้หาพระกระยา
 ทหาร คอยระวังฟังดูพระอาการ แม่เจ็บหลังนั้นนานแล้ว
 เต็มที จะลงไปตำหนักเลียสักรู เจ้าอยู่คและนโมศรี
 สิ่งพลงอย่างเืองจรลี จากที่ปรารงค์ปราสาทยาตรา
 ฯ ๔ คำ ฯ เสร็จ

๑๐ มาจะกล่าววทไป ถึงผู้เจ้าเขาเงินเนินผา แต่
รับคำสองราชันคทา จะให้พระลอมาเห็นเข้าไป เหมือน
หนึ่งไข่ปัดคิคอกคต จะนินทาวาญเป็นผู้ใหญ่ ครองยันต์
สามชายบนปลายไม้ ไม่ต้องลมแกว่งไกวไหวคิง จึง
แลเห็นในยเนตรสังเกตุ ก็ล่วงรู้ โดยอำนาจปีศาจสิง
พระมอสิทมิไชยจักใจจริง เยื่อหุ้มแก้วที่รวิทยา จะ
ปล่อยแก่แก่ มือนันต์สักพัก เปนศาครูรัลลักหนักหนา
พระลอคล้อยยังแต่จะออกมา เข้าอาสน์แก้ไขได้รางวัล
ฯ ๘ คำ ฯ

๑๑ คึกพลางทางร้องก้องประกาศ เรียบคายคำที่
ในไพรสณฑ์ กุระเกณชพลผัดสัณห์ เปนกระบวน
ปัจจุบันให้ทันใจ ฯ ๒ คำ ฯ วรร

๑๒ ยัถนั้น ฝ่ายผู้ยักงานน้อยใหญ่ ที่อยู่ตามคันทนเขา
เงาไม้ ต่างคันทกใจได้ยิน ออกจากปากถ้ำล่ำห้วยเหว
จนแต่ผีทองเลวก็มาสิ้น บ้างออกเที่ยวไกลไปหากิน
พอได้ยินให้หามาถนลาน ฯ ๔ คำ ฯ วรร

ยักษกุมาร คุมทหารโหงพรายซ้ายขวา ยกไปที่ฉัฬพวก
ชาวภารา อย่าให้อยู่รักษาประชาชน จะค่อน้ำอ้ายคา
สิทธิไชย ทนงใจของหองพองชน อ่างอวกฤทธิเศษ
เวทมนต์ ยกเนอชยอนมนต์มัท ถึงเสื่อเมืองทรงเมือง
ก็เปรีธงเคียว บัคเคียวก็จะวิ่งทึงกรุงศรี พอพวกเรา
เข้าได้ในธานี ไล่ผีเมืองออกแล้วออกมา ก็จึงจะใช้
สลาเทิน ให้ไปเชิญพระลอมาค้อหน้า สิ่งเสื่อเสว
พลันแล้วบัญชา ให้ยกโยธาคลาไคล ฯ ๓๐ คำ ฯ

๑ บัคนั้น ยักษกุมารบังคมก้มกราบไหว้ คำนับ
รับคำจำไว้ แล้วไปขึ้นข้างอยู่กลางพล พอได้ฤกษ์ก็
ตั้งม้อง โห่ร้องก้องป่าโกลาหล ต่างสำแดงแผลงอิทธิ
ฤทธิรณ ยกพลมีค่างกายขึ้นไป ฯ ๔ คำ ฯ กราว
นอก, เชิด

๑ บัคเคียวหนึ่งถึงแดนเมืองแมนสรวง เลยลวง
เข้าประชิดติดกรุงใหญ่ ให้ชักบั๊กกาธัมลัธมไว้ แล้ว
ให้ตั้งค่ายรายกัน ฯ ๒ คำ ฯ เจริญ

๑ เมื่อนั้น พระเสด็จออกชว้างกางกั้น เรียก
 หาย่าวไพร่ได้สักพัน เร่งกระเกณฑ์กันในที่นั้นที่ แล้ว
 ลากปืนใหญ่ขึ้นใส่ข้อม ทัพเขาโอบล้อมล้อมกรุงศรี
 ลันคานยานประตูกุให้คิ รักษาน้ำที่เชิงเทินราย ผูกซุง
 แขนวคล้อยช่องเสมมา ใครอย่าหลบลี้หนีหาย แล้ว
 หลอมตะกั่วควักรวกทราย ถ้ายันน่ายกำแพงสาคราทรค
 ทหารยันยันประจำคอยจ้อง วางไว้ในช่องเสมามหค
 ช่วยกันหมั่นระอย่าละลด แต่งครบก่อนผ่อนพักทัพ
 ๑ ๘ คำ ๑ เเรรา

๑ เกณฑ์ทั้งกองหลังกองหน้า เกียกกายซ้ายขวา
 เสรีสรรพ รัพลพร้อมพร้อมทั้งค้ำบ สั่งให้เดินทัพฉับไว
 ๑ ๒ คำ ๑ กราวใน

๑ ออกจากทางประตูบูรพา กองนำให้สนั่นหวั่นไหว
 ค้างสำแดงแผดงฤทธิ์เกรียงไกร ออกไล่ลุยล้างกัน
 กลางแปลง ๑ ๒ คำ ๑ เชิด

๑ บัณฑิต ทหารเจ้าจอมผาลวันกล้าแข็ง รักรอง
 ข้องกันพันแทง เข้าต่อสู้แย่งยื่นยิงชิงไชย ปล่อยขึ้น
 คยโตไทร้อง กักก้องกัมปนาทหาวคไหว ทุ่มทั้งหินผา
 ปาเข้าไป พาดยันโตต่อสู้กันกำแพง กองน้ำกล้าหาญ
 ถือขวานหมู พันประศุพังทลายหลายแห่ง กรูเข้ากรู
 ไล่ไล่ทัพแพง เลือดแดงตากไปในธานี ๑๖ คำ ๑ เชิด

๑ เมื่อนั้น พระเสด็จเมืองสนมุดทอคิดหนี ทหารรักษ
 พรรคพวกโยธา ต่างออกจากบุรีศลิศลาน ๑๒ คำ ๑ เชิด

๑ บัณฑิต บรรดาเหล่าชาวเมืองชาวย่าน แลเห็น
 เป็นวันอันกาล จะเกิดเหตุเภทพานประการใด เลี้ยง
 ขันครันครันสนั่นก้อง โดยจะว่าฟ้าร้องก็มีไซ้ เหมือน
 คนโห่ร้องก้องกรงไกร แแต่แลไปไม่เห็นตัวคน บ้างว่า
 ไฟไหม้ให้เก็ยของ วังร้องมาทางกลางถนน เห็นเขา
 ตกใจไฟล่พลอยปน ปลอมขนของเข้าเอาไปพอ ที่
 ผิวเมื่อยสังคึกันใหม่ใหม่ ตกใจวิ่งออกมานอกหอ หลง

คว้า^๕มา^๕เม^๕ย^๕ชน^๕ค^๕ล^๕อ^๕ง^๕ค^๕อ^๕ พ^๕บ^๕พ^๕้อ^๕ค^๕า^๕ค^๕ว^๕า^๕ค^๕อ^๕ย^๕า^๕ท^๕ว^๕จ^๕ร^๕ิ^๕ง^๕ ท^๕
 เ^๕น^๕ง^๕อ^๕ย^๕เพ^๕ล^๕ิ^๕ย^๕เล^๕ิ^๕ย^๕แ^๕ง^๕ข^๕า^๕ ช^๕น^๕ข^๕ห^๕ล^๕ง^๕ภ^๕ร^๕ร^๕ย^๕า^๕ห^๕ิ^๕พ^๕า^๕ว^๕ิ^๕ง^๕
 ห^๕ก^๕ล^๕ั^๕ม^๕น^๕อ^๕น^๕ห^๕ง^๕า^๕ย^๕ก^๕ต^๕า^๕ย^๕จ^๕ร^๕ิ^๕ง^๕ จ^๕ก^๕น^๕ิ^๕ง^๕ไป^๕เ^๕น^๕ค^๕ร^๕ุ^๕ส^๕ล^๕ง^๕ค^๕ล^๕า^๕น^๕
 บ^๕้าง^๕อ^๕ว^๕ค^๕ข^๕ั^๕ญ^๕ญ^๕า^๕เ^๕น^๕ข^๕้าย^๕ศ^๕ อ^๕ว^๕ค^๕ไ^๕้อ^๕ ใ^๕ย^๕ป^๕ค^๕ก^๕ย^๕ช^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕ ใ^๕ม^๕
 ถ^๕า^๕ม^๕เร^๕า^๕เม^๕อ^๕เ^๕ล^๕า^๕ว^๕า^๕น^๕ ไ^๕้^๕ร^๕ั^๕ก^๕า^๕ร^๕ห^๕น^๕ก^๕เ^๕า^๕เ^๕น^๕ค^๕ำ^๕ม^๕ล^๕
 เ^๕ท^๕ว^๕ค^๕า^๕ร^๕บ^๕ก^๕น^๕ค^๕อ^๕ก^๕ว^๕น^๕น^๕ ไ^๕ห^๕ร^๕า^๕ธิ^๕ย^๕ค^๕ิ^๕ว^๕า^๕ม^๕ส^๕ร^๕ย^๕ แ^๕ล^๕ว^๕ม^๕ค^๕ม^๕ว^๕
 พ^๕ย^๕ข^๕ั^๕ย^๕ท^๕ิ^๕ศ^๕ย^๕ร^๕พ^๕ เ^๕า^๕ท^๕ล^๕ต^๕อ^๕ห^๕น^๕า^๕ชา^๕ไ^๕้^๕พ^๕ิ^๕ง^๕ บ^๕้าง^๕ว^๕า^๕เก^๕ิ^๕ค^๕
 ค^๕ิ^๕ก^๕ไ^๕ห^๕ญ^๕ใ^๕น^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ ใ^๕ม^๕ไ^๕้^๕เ^๕ร^๕อ^๕ง^๕พ^๕ค^๕า^๕ก^๕ย^๕ข^๕ำ^๕ห^๕ล^๕ง^๕ พ^๕า^๕ล^๕ก^๕
 เ^๕ม^๕ย^๕อ^๕อ^๕ก^๕น^๕อ^๕ก^๕ว^๕ิ^๕ง^๕ ต^๕ง^๕ต^๕ง^๕ค^๕น^๕ว^๕ิ^๕ง^๕ท^๕ง^๕ห^๕ญ^๕ง^๕ช^๕า^๕ย^๕ ๑๖ ค^๕ำ^๕ ๑ เ^๕ช^๕ิ^๕ค^๕

๑ บ^๕ั^๕ค^๕น^๕ั^๕น^๕ ห^๕ม^๕อ^๕เ^๕ล^๕า^๕สิ^๕ท^๕ิ^๕ช^๕า^๕ย^๕ใ^๕จ^๕อ^๕ห^๕า^๕ย^๕ ก^๕ง^๕เก^๕ิ^๕ค^๕
 ย^๕ุ^๕ค^๕เ^๕ญ^๕ไ^๕ห^๕ญ^๕ใ^๕น^๕เ^๕ม^๕อ^๕ง^๕ เ^๕ว^๕ร^๕า^๕ห^๕ี^๕ข^๕อ^๕ง^๕เจ^๕ำ^๕น^๕า^๕ย^๕เร^๕า^๕ร^๕ำ^๕ย^๕น^๕ัก^๕
 จ^๕ิ^๕ง^๕ไป^๕ท^๕ล^๕แ^๕ด^๕ล^๕ง^๕แ^๕จ^๕ัง^๕ค^๕ค^๕ิ^๕ แ^๕ก^๕เ^๕ร^๕ะ^๕ช^๕น^๕น^๕ม^๕ค^๕ิ^๕ก^๕ค^๕ิ^๕ ว^๕า^๕อ^๕า^๕ก^๕า^๕ร^๕
 พ^๕ร^๕ะ^๕ล^๕อ^๕น^๕ร^๕ล^๕ั^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕ เ^๕เ^๕น^๕จะ^๕ก^๕ล^๕ิ^๕ย^๕ก^๕ล^๕า^๕ย^๕ห^๕น^๕ก^๕ล^๕ง^๕พ^๕ก^๕น^๕ ท^๕ว^๕ย^๕
 ก^๕อ^๕ง^๕ท^๕พ^๕ย^๕ไ^๕้^๕เ^๕า^๕ห^๕ล^๕ว^๕ง^๕ เ^๕ล^๕ย^๕ล^๕ว^๕ง^๕เ^๕ำ^๕ไ^๕้^๕ใ^๕น^๕ก^๕ร^๕ุง^๕ศ^๕ร^๕ิ^๕ พ^๕ร^๕ะ

เลื้อยเมืองของเราเข้าดอด้ง เต็มท่อนวังทองเวียงวัง หยก
ยาอาคมข้างเราคล้าย ข้างฝ่ายเขาประสิทธิ์ประสาทคลัง
แรงผีแรงมนต์พันกำลึง เป็นหมอกมัวทั่วทั้งพระเวียง
ไชย ยังซ้ำไปรยปรายยามาทุกทิศ แผลงฤทธิ์ให้ลั่น
หวั่นไหว ทั้งชายหญิงวังคันตกใจ อึกกะทักทั้งใน
พระภารา ฯ ๓๐ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น พระมารดรขึ้นออกตกประหม่า คลั่ง
ไปไม่ตรัสจำนรรจา ประหนึ่งว่าชั้วนบรรลัย แลค
กินฟ้าเห็นอาเภท ประจักษ์กับในขเนตรเป็นเหตุใหญ่
ทุกข์ทวยโอรสยศไกร เลียบดูไทยทอของคลังโคก
ฯ ๔ คำ ฯ โอต

๑ ครั้นพณคนไ้สัสมประดี เทวีเรียกหมอมายฤทธา
ข้างกระไรไม่ถูกเลยหยูกยา สันมือท่านศาถ์ทำจน ถึง
กรรมแล้วจะทำกระไรได้ จนใจสุกแท้แต่กุศล ตรัสพลาง
อย่างเบื่องจรวล ไปบนปราสาทแก้วแววฟ้า ฯ ๔ คำ ฯ เสมอ

๑ ถึงที่แท่นสุวรรณบัลลังก์ นางนังเคียงองค์
 ไอรสา คำรัสตรัสถามลูกยา แก้วตาเจ้าเป็นประการใด
 ใจคอพ่อคือยู่กอกฤา แม่นรอรุทกษัตริย์หมั่นไหม้ เห็น
 เกิดอัครรรบภัยพรันไป จิตใจไม่เป็นสมประดี ฯ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น พระลขทรงสวัสดิ์กรรมิย์ บังคมสมเด็จ
 พระชนนี ทูลว่าลูกนาค่อยสยาย สู้ด้าห์รักษาศิลทาน
 โดยว่าอาการก็เป็นหาบ ออกใจพินเพื่อนก็เคลือนคลาย
 แต่มาทหมายในจิตรกิดผูกพัน ระขอลาได้ผ้าลของบาท
 ไปประพาศเทยวฆ่าพนาสัณท์ ชมวิหคนกไม้ ในอรัญ
 ลักสองสามวันจะกลับมา ฯ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น พระมารครได้ฟังไอรสา ทานทักตรัส
 ห้ามพระลูกยา ฟังคำแม่ว่าอย่าเพ่อไป ระคุณผู้สร้าง
 แสนร้าย อันตรายหลายอย่างกลางบ่าใหญ่ แล้วคราว
 เเคราะห์โคกโรคโภย เปนน่าเจ็บน่าไข้ไม่สยาย เหน็ด
 แก่แม่เด็กพ่อทูลหัว อยู่รักษาตัวเสียให้หาย เขาใช้

คุณใช้ไสยมามากมาย ไพรยปรายหยูกยามาทั่วทิศ
 สมคำหมอลำเขาว่า มารดาทุกชั้นนักนักจิตร เจ้าจ
 รอรังยังหยุกคึก หายสนิทล็กหน้อยจึงค่อยไป ตรัส
 พลาจเรียกหมอมาค่อหน้า ใครอย่าเพ่อเที่ยวไปข้าง
 ไหน ข้าเองทุกชั้นนักนักใจ พระคลัง! คลังเค็ลล์มอยู่
 ช่วยคุที่ นางหม่อมหม่อมเจ้าจอมพนักงาน ที่ไพรค
 ปรานเข้าไปอยู่ในที่ แล้วส่งองค์นงลักษณ์วดี แต่นั้น
 นอนนั่งระวังระไว ฯ ๓๒ คำ ฯ เสร็จ

๑ บัณฑิต แม่ทัพผู้เจ้าเขาใหญ่ เห็นผลพวงชานหิน
 ไกล จึงให้ถอยทัพยับยั้ง แล้วเรียกเสมียนมาเขียน
 บอก ชุบลอกส่งไปดั่งใจหวัง จะมีตราให้หากลับญายัง
 จะได้ค้อยฟังพระบัญชา แล้วสั่งทั้งสองนายทหาร ให้
 ถิอสารไปยังเจ้าจอมผา ทูลแถลงให้แจ้งกิจจา จะ
 บัญชาไพรคปรานประการใด ฯ ๖ คำ ฯ

๑ บัณฑิตนั้น นายทหารกราบทูลประนมไหว้ ชนชนมัว
พลันทันใด คบขยับกลับไปในบัณฑล ฯ ๒ คำ ฯ เชิด

๑ ครูหนึ่งถึงองค์พระยูงเจ้า ก้มเกล้ากราบงาม
สามหน ทูลแถลงแจ้งความตามขบถ ทัพเพเราเข้าประณ
ขัฏฐามิตร พระเสื่อเมืองทรงเมืองกัณฑ์หาย กลัวตาย
ไม่รอต่อทิด พวกเราเข้าล้อมไว้ทุกทิศ สมคึกทั้ง
พระองค์ทรงครุสัไส ฯ ๔ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น ขุนเจ้าสุมิงพรายนายใหญ่ รู้ว่าทัพ
มิใช่ สมหวังทั้งใจนึกตา เขื่อนนั้นเป็นโรมิไฉ่ฤฯ คบมือ
สำรวจสรรพว่า เหม่อ้ายหมอเถาเจ้าตำรา อาสารับรอง
ของกันนาย คอบุญกระใช้สลาเห็น ให้เดินโดยอากาศ
มากหมาย แม้นพระลอไม่มาอาคมคลาย ให้โหงพราย
พวกเราเข้ากระซิบ ว่าพลางทางเค็ดหมากมนต์ บัณฑล
กลีบกลายหายนิย เป็นแมลงงูทองล่องลอยลึบ ไป
พริบตาหนึ่งถึงเวียงไชย ฯ ๘ คำ ฯ เชิดฉิ่ง

๑ บินวนเวียนรอบปรางค์ปราสาท โดยอำนาจผู้เจ้า
 เขาใหญ่ เห็นประจักษ์ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิไกร แล้วเข้าไปใน
 ช่องชั้นบันไดขึ้น ตกในพานวางอยู่ข้างที่ เป็นพระศรีวิชัย
 เจียนเสียนอ่อน กรรพการณวิชัยจะพลัดพระนคร ให้
 ภูธรวงงงไม่สงกา ฯ ๕ คำ ฯ

พระยาโศก เมื่อนั้น พระลชนรลักษณเพียงเลขา
 สถิตยเห็นพระแท่นแว่นฟ้า พร้อมบรรดาสาวสวรรค์
 กำนัลใน เคล้มองค์ทรงหิบบพระศรีเสวย ตามเคย
 ทาทันสังเกตุไม่ ยึดเคียวเสียววัยขี้ใจ คลั่งไคล้ไม่รู้
 สมประคิ เพราะแรงฤทธิวิทยาสาตราเห็น พะริญวัณรณ
 ติวยมนต์ผิ หวนคั่นงดังสองเทวี อยู่ในแท่นที่ศรีไสยา
 ฯ ๖ คำ ฯ

ว่า แล้วสำเนียงเสียงทึงใครทูลเตือน ว่าเจ้าเพื่อน
 แพงคอยละห้อยหา เชื้อแล้วน้องแก้วพตามมา ผ่านฟ้า
 แลเหลียวเทียบมอง จึ่งแหวกพระวิสูตรรุดสาย ไม่เห็น

หายกลับหวนเข้าในท้อง หีบเขนยมาพินึงครอง ถึง
 สองสายสมรอนคนึง พอเหลื่อมมาเห็นหน้ามเหสี
 เอิ่นนางนัชรอยจะคอยหึงษ์ ทำไมมาหมอบเฝ้าเกล้าคลึง
 คุประหนึ่งจะระวังนั้งคอยคุม ทั้งคาหมอลิทธิไชยก็ไม่ชั่ว
 ไว้ตัวคราวกับเจ้าหนุ่ม ลูกเขาเมียเขามาเล่าลุ่ม แกล้ง
 คุมเหงข้าว่าไร อีเหล่าสาวสวรรค์ก็หนักหนา หุดา
 จับกันกุมมันได้ ฉวยไ้พระแสงแกว่งไกว เลี้ยวไ้
 พิฆาฏฟาดฟัน ฯ ๓๐ คำ ฯ เชิด

ลับไท เหม่เหม่มเหสีเอก ไต่ยกเทยกทั้งเหล่า
 อีสาวสวรรค์ ลอยหน้าพากัน เย็บหยันเขารู หมอ
 เฒ่าเข้าแอบ ทำแบบคายน้อย ท่วงทิมชู้ กรูเท่าทัน
 ชีวิตคงม้วย ลงทวยพระขรรค์ พระไ้ฟาดฟัน พลวัน
 วุ่นไป ฯ ๖ คำ ฯ

รื้อ
 ๑ ผ่านเฮยผ่านฟ้า พระอย่าพระวงสงไสย สว่าง
 นางใน เขาไม่มีชู้ หมอเฒ่าเข้ามา โขลงจ่าก็อยู่ ทรง

พิเคราะห์ดู มีผู้ฉันทิโก พระองค์หลงคลั่ง กำลังคุณไสย
เวทมนต์คลไ้ จึงได้โอรธา ๑ ๖ คำ ๑

๑ สับเขยสับปลับ ยังกลับกกลอกหลอกกล้อคะหน้า
อิเจ้ามารยา ว่าให้ไค้ฮาย คารมข่มฉัว เล่นตัวใจหาย
ฆ่าเสียให้ตาย เสียกายทำไม เมียชู้กูมาก ไม่ยาก
หาไค้ ฌวยพระขรรค์ไชย เลี้ยวไล่เทวี ๑ ๖ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น โลมยงองค์เอกมเหสี ทั้งเหล่าสาว
สนมณารี ต่างหนีกระจัดพลัดพราย หมอเถ้เข้ามุก
อยู่ไค้แทน ห้ามแห่นกลั้มผ้าห่มหาย หลวงแม่เจ้า
ท้าวนางต่างวุ่นวาย คนตายตกพลัดอัมพันท์ ที่สาวสาว
วิ่งกราวเกรียวไป พระไล่เลี้ยววลัศกักกัน บ้างวิ่งโดน
ปะทะปะกัน พลั้ววันล้มลุกชุกไป ๑ ๖ คำ ๑ เชิด

๑ เมื่อนั้น พระมารดาออกสั่นหัวนั้ไหว เห็นองค์
โอรสยศไกร คลั่งไคล้ไล่ฟันกำนันนาง วิ่งเข้าฉวยฉุด
ยุบพระกร พ้อหยุกหย่อนขยับยังพังแม่ข้าง จึงไค้

พระแสงแย่งไว้พลาง กำนันนางหน้^๕ทนไม่บวรไธย แล้ว
จึงมี^๕อุบายมาให้นั่ง ลุกหน้า^๕ลุกหลัง^๕พลางร้องไห้^๕ น้^๕เนื่อ
ว่าเวรกรรมทำไว้ อภิไธแม่จะแยกแตกตาย ๖ คำ ๖ โศก

๑ สมคำหมอลำเขาได้^๕ทัก ว่าอาการ^๕ลูกรักยัง
ไม่หาย ตระ^๕กคอก^๕พ่อย^๕บอกว่า^๕ค่อยคลาย ฤมาก^๕ลาย
กลั^๕ยเป็นไปเช่นนี้ เหลือ^๕กำลัง^๕คลั่ง^๕คลุ้ม^๕หลง จะฆ่า^๕
พัน^๕ชน^๕อง^๕คม^๕เหี้ย สาว^๕สรว^๕ค^๕ำน^๕น^๕าว^๕ หลบ^๕ล^๕หน^๕ท^๕ว
กลั^๕ว^๕ไภย ไม่^๕ระ^๕ง^๕บ^๕ค^๕ย^๕ความ^๕โท^๕โส^๕เล^๕ย ลุก^๕เม^๕ียม^๕ค^๕หม^๕อ
ไม่^๕ร^๕อ^๕ได้ เขา^๕พิ^๕ท^๕ก^๕ษ^๕ร^๕ัก^๕ษา^๕พา^๕ใจ ทำ^๕ไม^๕พ^๕อ^๕มา^๕ไล่^๕ฆ่า^๕ค^๕
๖ คำ ๖

๑ เมื่อนั้น พระ^๕ล^๕อ^๕หน^๕อ^๕กระ^๕ษ^๕ม^๕ตรี^๕ย^๕ร^๕ค^๕มี^๕ ทูล^๕ข^๕ัต^๕
ทัก^๕ท^๕าน^๕ชน^๕นี้ ถ้วย^๕ภ^๕ม^๕ี^๕กำ^๕ล^๕ง^๕คล^๕ั่ง^๕คล^๕ุ้ม^๕ ไม่^๕เป็น^๕เช่น^๕นั้น
พระ^๕มา^๕ร^๕ท^๕ร^๕ ลู^๕ก^๕ร^๕อ^๕น^๕อ^๕ก^๕ใจ^๕ก^๕ง^๕ไฟ^๕ส^๕ม อี^๕เหล^๕่าน^๕พ^๕ร^๕อ^๕ม^๕พ^๕ร^๕ัง
น^๕ั่ง^๕ป^๕ระ^๕ช^๕ม เล่น^๕ห^๕มา^๕ก^๕ข^๕ม^๕แ^๕ป^๕ก^๕เก^๕้า^๕ไฟ^๕งา จะ^๕เร^๕ีย^๕ก^๕ใช้^๕
ไฟ^๕ล^๕่^๕หล^๕บ^๕ค^๕บ^๕เพ^๕อ^๕น ทำ^๕เห^๕ม^๕อ^๕น^๕ผู้^๕ชา^๕ย^๕ชา^๕ย^๕หน้า^๕ ถึง^๕ตา^๕หม^๕อ

๑. ถ้าเข้ามา หยุยกยากไม่ได้ให้กิน สาละวนอย่างเกี้ยว
 ๒. เกี้ยวผู้หญิง เท็จจริงย่อมรู้ผู้รู้ ผู้รู้ พระองค์อยู่ไกลไม่
 ๓. ไกลขึ้น มันชำนาญหาข่าวให้อาย นางลักษณวดีก็ขึงขัง
 ๔. ทำตึงตึงหย่อนหย่อนงอนใจหาย สันรักสันใครไม่เสีย
 ๕. ภาย คึกคึกหมายหาใหม่ไม่ทุกชั้น ขอลาพระมารดา
 ๖. ไปสักเดือน คามเพื่อนแพ่งทองสองสมร เสรีจระพ
 ๗. จระพมานคร พระมารดาได้ ไปรตปรานี สมหวังแล้ว
 ๘. จะตั้งอภิเศก เป็นอนงค์องค์เอกมเหสี เขาหน่อเนื้อ
 ๙. เชื้อวงศ์ผู้ดี ควรที่จะร่วมเรียงเคียงภักตร์ ฯ ๑๕ คำ ฯ

ว่าขานขอร้องทั้งสองศรี เป็นเกี้ยวของต้องตามประเพณี
ให้ลูกที่ท่าทางอย่างบุราณ ฯ ๘ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น พระโสมบงทรงฟังว่าขาน ทอบว่าข้า
เห็นไม่เป็นการ ความจะนานเนิ่นนักชักช้า จะวางใจให้
แต่ผู้ปากทูล แม้นลูกไปได้พูดเองก็กลัว พอประสย
พบสองกัลยา ลูกรักจักพามาจนคร เมื่อผู้หญิงยินยอม
พร้อมใจ จะต้องการอะไรใช้ทูลขอ ไปคิดข้างสู่ขอ
จึงอน เขาเคืองขัดคัดกรอนสีเรอาบาย ด้วยสองภาว
ข้าศึกกัน จะให้ข้านั้นฤทธยานักหมาย ลูกไปคอกจะ
ไถ่ศวกคาย ขอถวายบังคมลาคลาไคล ฯ ๘ คำ ฯ

๒ เมื่อนั้น องค์พระมารภรณโองใหญ่ ฟังคำลูก
ยาจะลาไป ชลในยศคลอคลองของภักตร์ สองกรซ้อน
ทรวงสังเวช น้ำพระเนตรนางตกอกจะหัก แล้วดำรัส
ตรัสกับโอรสรัก คิดหักห้ามใจให้ดี แมก้เหมือนหนึ่ง
ไม้ไถ่ฝ่ง นักหวังว่าเจ้าคงเผาผี แม้นเจ้าไม่อยู่ขร

แม่นตายเป็นจะเห็นใคร ทั้งข้างกว้างทางรกระหกระเหิน
 โดยจะเดินก้อนหนึ่งหาถึงไม่ แล้วบ้านเมืองของเขา
 จะเข้าไป ความนั้นก็ไหนจะสมคิด นางเป็นลูกสาวท้าว
 พระยา จะว่าตามมานั้นเห็นผิด คัทรคเขาเขาเป็น
 มิตร ไม่ก็รักตัวกลัวตาย เจ้าก็ยังคงเคล็ดมีสก็อยู่
 แม่ตรกตรองคแล้วใจหาย ตรัสพลางทางห้ามลูกชาย
 พุ่มพ่ายน้ำตาอาลัย ๑ ๓๒ คำ ๑ โศก

๑๐ เมื่อนั้น พระลพพิงยังคมประนมไหว้ สงสาร
 มารดรอนฤไทย นึกอยู่นึกไปใจถึงกัน พอมนต์กลุ้ม
 กลุ้มจิตรก็ตกกลับ เสียขวัญวายหวนความกระสัน ปาน
 นั้นพองสองนางนั้น จะนั่งนบคนวันเวทนา แม้นพมิไปให้
 ถึงเจ้า น้องจะเศร้าโศกสรว้อยคอยหา พระยังคมสมเด็จพระ
 พระมารดา ลูกขออำนาจเจ้าผู้ดี พระแม่จงอานวยอวยพร
 จะรจากเบื้องบาทบพิตร ขอประสพพบสองเทวี ให้สม
 ที่ใจนถรกรตรอง จะได้มีได้นั้นไม่ว่า ตามแต่ว่าคณา

ข้าทั้งสอง แม้นเคยส่มลู่^{๒๒}ศุกรอง คงไม่ต้องลำบาก
 ยากเย็น ศักรก็^{๒๓}รืออยู่เต็มอก แม่วิตกก^{๒๔}ถูกลูกก็เห็น
 สุกแต่บุญกรรมให้จำเอน ความตายไม่เว้นแก่ผู้ใด
 แม้นว่าถ้าไม่ถึงตาย อันตรายจะมี^{๒๕}ก^{๒๖}หาไม่ ถ้าทชวัน
 จะบรรลัย ถึงอยู่เวียงไชยก็ไม่^{๒๗}พ้น สำนหาย่าว่าแต่
 มนุษย์ เทวบุตรก็^{๒๘}วิต^{๒๙}ชิต^{๓๐}สน ถ้าพระมารคมี^{๓๑}ผู้^{๓๒}อน^{๓๓}ปรน
 ถูกไม่^{๓๔}พ้น^{๓๕}ใจ^{๓๖}วัน^{๓๗}คง^{๓๘}บรร^{๓๙}ลัย คำ^{๔๐}รัส^{๔๑}รัส^{๔๒}โดย^{๔๓}เอน^{๔๔}ค^{๔๕}บ^{๔๖}ตร
 พระคุณ^{๔๗}น^{๔๘}ท^{๔๙}ส^{๕๐}ก^{๕๑}ไม่^{๕๒}เปรียบ^{๕๓}ได้ เหลือ^{๕๔}กำ^{๕๕}ล^{๕๖}ง^{๕๗}ลู^{๕๘}กร^{๕๙}ัก^{๖๐}จะ^{๖๑}หัก^{๖๒}ใจ
 ภู^{๖๓}ใน^{๖๔}ย^{๖๕}ช^{๖๖}บ^{๖๗}ลง^{๖๘}ท^{๖๙}ร^{๗๐}ง^{๗๑}ไ^{๗๒}ศ^{๗๓}กา ๗ ๑๘ คำ ๗ โอต

๑ เมื่อ^{๗๔}น^{๗๕}น^{๗๖} พระ^{๗๗}มาร^{๗๘}ค^{๗๙}ร^{๘๐}ไ^{๘๑}ต^{๘๒}พ^{๘๓}ง^{๘๔}ไ^{๘๕}ธ^{๘๖}ร^{๘๗}สา คลอ^{๘๘}ค^{๘๙}ล^{๙๐}ง
 น^{๙๑}อง^{๙๒}น^{๙๓}เ^{๙๔}ต^{๙๕}ร^{๙๖}เว^{๙๗}ท^{๙๘}นา ว^{๙๙}น^{๑๐๐}ว^{๑๐๑}า^{๑๐๒}เท^{๑๐๓}า^{๑๐๔}ไ^{๑๐๕}ร^{๑๐๖}ก^{๑๐๗}ไ^{๑๐๘}ไม่^{๑๐๙}พ^{๑๑๐}ง แต่^{๑๑๑}ก^{๑๑๒}่อน^{๑๑๓}แม่^{๑๑๔}ส^{๑๑๕}อน
 ก็^{๑๑๖}เค^{๑๑๗}ย^{๑๑๘}เช^{๑๑๙}อ น^{๑๒๐}เ^{๑๒๑}เ^{๑๒๒}อ^{๑๒๓}เว^{๑๒๔}ร^{๑๒๕}แล^{๑๒๖}ว^{๑๒๗}แต่^{๑๒๘}ห^{๑๒๙}น^{๑๓๐}ห^{๑๓๑}ล^{๑๓๒}ง อ^{๑๓๓}ก^{๑๓๔}ใจ^{๑๓๕}เ^{๑๓๖}ียน^{๑๓๗}แ^{๑๓๘}ย^{๑๓๙}ก
 แ^{๑๔๐}ด^{๑๔๑}ก^{๑๔๒}พ^{๑๔๓}ง เหลือ^{๑๔๔}กำ^{๑๔๕}ล^{๑๔๖}ง^{๑๔๗}ที่^{๑๔๘}จะ^{๑๔๙}ช^{๑๕๐}ัก^{๑๕๑}ท^{๑๕๒}ก^{๑๕๓}ท^{๑๕๔}า^{๑๕๕}น จ^{๑๕๖}ึง^{๑๕๗}ป^{๑๕๘}ฤ^{๑๕๙}ก^{๑๖๐}ษ^{๑๖๑}า^{๑๖๒}ค^{๑๖๓}า^{๑๖๔}ห^{๑๖๕}ม^{๑๖๖}อ
 สิ^{๑๖๗}ท^{๑๖๘}ธิ^{๑๖๙}ไ^{๑๗๐}ช^{๑๗๑}ย เห็น^{๑๗๒}เ^{๑๗๓}น^{๑๗๔}อ^{๑๗๕}ย^{๑๗๖}่าง^{๑๗๗}ไ^{๑๗๘}ร^{๑๗๙}ไ^{๑๘๐}น^{๑๘๑}ไ^{๑๘๒}ท^{๑๘๓}า^{๑๘๔}น เ^{๑๘๕}ก^{๑๘๖}ิม^{๑๘๗}ก็^{๑๘๘}ไ^{๑๘๙}่^{๑๙๐}ส^{๑๙๑}ง^{๑๙๒}เก^{๑๙๓}ด
 เ^{๑๙๔}ห^{๑๙๕}ต^{๑๙๖}ุ^{๑๙๗}การ^{๑๙๘}ณ^{๑๙๙}์ จะ^{๒๐๐}ค^{๒๐๑}ิ^{๒๐๒}ค^{๒๐๓}า^{๒๐๔}น^{๒๐๕}แ^{๒๐๖}ก^{๒๐๗}ไ^{๒๐๘}ช^{๒๐๙}อ^{๒๑๐}ย^{๒๑๑}่าง^{๒๑๒}ไ^{๒๑๓}ร^{๒๑๔}เ^{๒๑๕}ว ^{๒๑๖}ท^{๒๑๗}ัง^{๒๑๘}เ^{๒๑๙}ิ^{๒๒๐}น^{๒๒๑}ท^{๒๒๒}อ^{๒๒๓}ง

จะกองขึ้นเท่าทวี ทูลหัวให้ท่านเป็นขวัญเข้า ไปรทก้วย
ช่วยพอให้ขึ้นเท่า อย่าให้เจ้าต้องยากจากนคร โดยว่า
ถ้าคงจะขึ้นไป แต่พอให้ค่อยคลายหายเสื่อก่อน มีใช้
จะซีกักตรอน จงช่วยกันผ่อนผ่อนเพียงนี้ ๑ ๓๐ คำ ๑

๑ บัคนั้น หมอเจ้าประนอมทศวี ทูลว่าอาการนั้น
เต็มที แร้งผีแรงมนต์กลพระไทย หมอในมนษย์สก
รักษา ถึงหมอเทวดาก็ไม่ไหว ข้าระตรีกตรองก่อนไม่
นอนใจ แล้วไล่เลียงคร่ำครวญ ว่าพลางทางหิบบเฮา
กระทาน คุณหารเคื่อนวันชดษา ต้องร้ายหลายห่วง
ดวงชาตา ตกท่นงส์คาตำราคร แล้วทอลทำนายน่าน้ำนัง
เคยวันกกำลังพระราห ชนเคื่อนนำหาคำแลทำภู ชน
อยู่ชวันคงบรรโลย ชนชษาบสับสับเคษ ย่างเข้าเบญจ
เพศเหตุใหญ่ มีทายต้องยากจากเวียงไชย ตำราว่าไว้
เช่นนซึก ๑ ๓๐ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น นางนาฏบุญเหลือเชือกกระษัตริย์ ได้
ฟังนักรักชโหมนส์ เสียใจไม่ครลัทททาน สองกรนาง

ชั้นพระอรุณ พิศุคตูกษาแล้วสงสาร ประหนึ่งว่า
 โคมฉายจะวายปราณ เขวมาลัยครวญครำรำพรรณ

ฯ ๔ คำ ฯ

ไอ้บุษก๑๓๓๓ อนิจาทั้งแต่แม่อุ้มท้อง จนได้ครองพระ
 นิเวศน์เขตรขันท์ แทนพระบิตรงค์ทรงธรรม ท้าวเธอ
 สวรรคครวโล สิ้นพระพ่อพอเห็นแต่หน้าเจ้า ค่อย
 ยืนเฝ้าทุกขันทนหม่นไหม้ สรวีวงศ์พงศาเสนาใน ก็ได้
 พงษ์บุญญาบารมี เหมือนฉัตรแก้วกันเกราเขตนคร
 ราชภูมแสนสุขทั้งกรุงศรี พ่อจะไปไกลสถานธานี พระ
 บวรจะได้ใครครอง ออกเมืองก็จะเย็นเย็นน้ำ ออกแม่ก็จะ
 ซ้ำเป็นหนอง งวยงลงวังนางพิน้อง รวักบุรีปทอง
 ค้องคึกใจ หลึงอันหมั่นแสนแม่นจะหา ให้งามกว่า
 แพงเพื่อนักพอได้ นี่เนื่อว่ากองกรรมทำไว้ หลงไหล
 ลุเล่ห์เส้นที่นาง ขอไทเทวาสุราฤทธิ จงมีจิตรเมตตา
 ลูกข้าข้าง ช่วยคุ้มครองข้องกันไปตามทาง แล้วให้

สร้างเลื่อมฤทธิวิทยา แม้นลูกข้ากลับมาถึงเมืองหลวง
จะบวงสรวงเส้นวัคให้หนักหนา ขงฉัตรสารพัดจะบูชา
ทุกโรงศาลเทวอย่าไม้ รำพลาทางกอดโอรสราช ใ
ระชาดกึกพรันหวั่นไหว ลุบหลังลบน้าอาไลย สัก
ส่อนให้ไปมา ฯ ๑๖ คำ ฯ โอศ

๑๖ แล้วจะรับค้ำความทุกขร้อน ขวยพรทรงยศโอรสา
พ่อไปสวสคัมเคชา ให้ไค้สองสคามานคร ฯ คำ ฯ เจริญ

๑๗ เมื่อนั้น พระโสมยงทรงจำคำสอน ชนชม
สมกติกถอร คำนับรับพรชนนี้ ถึงไปก็ไม่นานนัก ลูกรัก
จิกคนบุรีศรี แล้วยังคมคิลฉัญชลี ภูมิอำลาคลาไคล
 ฯ ๕ คำ ฯ เสมอ

๑๘ ออกมานำพระแกลแลหา สั้งสั่งเสนานายใหญ่
ให้เกณฑ์พลพลไกร นายไพร่ลาลองลักสองพัน แล้ว
ผูกช้างพลายประกายเพชร เตรียมไว้ให้เสร็จแต่ไก่ขัน
สั่งพลางอย่างเยื้องจรรวัด คั้นเข้าห้องสุวรรณทนต์
 ฯ ๕ คำ ฯ เสมอ

๑ ลากองคฺลึงเห็นอพระทํนํ กํวสฺตรสฺสํมเหษ
โถมตรเจ้าอยู่ยงคิ พรงฺนพระลาคลาไคล ฝากเหล้า
สาวสุรางคฺนางสนม ทุกกรมกํนํลนํอຍใหญ่ ออย่าให้
มีเหตุเกทไภย ครองตัวครองใจไว้ยงคิ ถึงไปก็ไม้อยู่ชํ
จะรีบกลับคินมาบุรีศรี ท่วงแต่สมเด็จพระชนนํ พน
ทุกชั้นนักหนักใจ ทรงพระชรณํักหนาอยู่ จงเอาใจกุหโล
ออย่าให้อาวรรณรัชนพระไทย ทราวมไวยช่วยระวังงนํ

๑ ๘ คำ ๑

๑ รํอเมอนนํ นางลักษณวณคคคิ ใต้พังเทศ
ชลเนตรนองภักตร นงลักษณวณว่าพาที ๑ ๒ คำ ๑

๑ โอ้ โอ้ว่าพระองค์ทรงเดช จงไปรณเกษขํยาท
บทศรี ชงพระองค์จะจากพระบุรี ไปประพาศพนาลคคณตง

๑ บทพระราชนิพนธ์ กรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพ
หมดเพื่องนํ.

๒ แต่นํไปเปนบทของเจ้าพระยาเทเวศรวงศวิวัฒน์.

เหล่าพวกผีพรายร้ายกล้า จะหลอกลวงผ่านฟ้าให้ไหล
หลง ทั้งศัตรูสามารถอาของ ทำหูกยาฆ่าสังกระหน่ำไป
ว่าพลางทางกอดบาทา ชลนาแฉวถึงหลังไหล งามอยู่
ปกเกล้าข้าวย่ำคลาไคล ร่ำพลางส่อนให้ ไศกา
ฯ ๖ คำ ฯ โศก

ไฉน เมื่อนั้น พระลลิตทรงโฉมเสนาหา ปล่อยพลาง
ทางกล่าววาจา ถัดยาอย่าทรงไศก สิ่งไรไม่เที่ยงสิ้น
ทั้งนั้น ขนบยาปลั่งนั้นประจำที่ อันเกิดแก่ไขตายวายชีวิ
สำหรับมีธรรมดาเป็นสามัญ มาทมนักศลส่งให้
ก็คงไต่กลัยมาเป็นแม่นมั่น ถ้าสมนักรพจะมาไม่ช้าวัน
จอมขวัญเมืองแม่อย่าอาวรณ์ ถึงพิไภย์ไปก็ไปด้วยความทุกข์
ไช้จะไปด้วยศุขสโมสรม จำจากวนิศาการ ทวงสมร
ค้อยอยู่จงก็ ฯ ๘ คำ ฯ

ไฉน เมื่อนั้น นางลักษณวดีมีเหิน งามทูลตอบ
พระราชสามี ขานประท้วงพรันไ้ พระไปไต่สมสอง

พลมาชีม้าลั่นกล้าศึก

หาญชกโหมประจัญชันแซง

พลรุดเร่งรัศจึกแรง

ตามตำแหน่งทกกรมระคมมา

พลเค้นถืององคองอา

เคียวคานพร้อมพรังหลังนำ

องครักษ์มหากเล็กสมทบมา

ชกกระบี่นำหน้าคชาทรง

กองล่ำเลียงเลียงพวกโยธา

ข้างหาบหามตามมากอย

สั่ง ผูกข้างคันห้าวหาญชาญณรงค์ มาเทียบเกยคอย

องค์พระทรงธรรม ๑ ๓๐ คำ ๑ เจจ

๓๑ เมื่อเห็น พระลือลิลกลีลเฉิดฉัน สถิตยเห็น
แท่นแก้วแพรวพรรณ กษัตริย์แก้วกัลยาณี พระโคก
สั่งทราวมไยไม่ไยสาคน ภาณมาศจวนรุ่งจรัสศรี เสียง
หมองยามย่ำประจำคิ มโหรีทกสนั่นมันนนต์ ๑ ๔ คำ ๑

๓๒ สาลิกาในกรงส่งเสียงแจ้ว ไก่แก้วกระพือยก
ขึ้น ดูเหวว่าเร้าเร่งสุริยันต์ แสงหิรัญเรือพาฮาทร
พระอาวรณ์ดอนจิตรแล้วพิศภักตร์ ด้วยความรักอัคเรศ
มเหสี ประโลมพลอยขนิษฐาแล้วพาที อรุณรุ่งแล้วฟ
ระคลาไคล ๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น ลักษณวิคัมภมของไม่ผ่องใส มีรู้ที่
จะผ่อนผันฉันใด กอศยาทว่าให้ไปมา อีกทั้งพระสนม
นางใน ต่างสอกลสอนให้ไม่เว้นหน้า พวกนี้โคกคัลย์
โคกกา ทูตทั้งปวงครุณาเรือนจันทร์ ฯ ๔ คำ ฯ โอศ

๑ เมื่อนั้น พระลวโทยโคกคัลย์ เห็นองค์
ขนิษฐาลาวรรณ ทั้งสนมกำนัลโคกกี มีอาจะกลั้น
กำสรวลได้ ชลในยนองฉกัศรพระโสมศรี จึงตรัสพลอย
อัครเศทวิ ออย่าโคกกีจะเป็นนางไปกลางไพร อีกทั้ง
แสนสาวเหล่าสนม ออย่าระทมทุกข์ทนหม่นไหม้ เจ้า
จงระยับกับโคกไว้ พี่ไปแล้วจะกลับมาบุรี ฯ ๖ คำ ฯ

๑ ตรัสพลางทางลงจากแท่นทอง เหลลียวคุณวล
น้องยิ่งหมองศรี สท่อนถอนฤไทยพลางทางจรลี เสด็จ
มาเข้าที่สงรงชล ฯ ๒ คำ ฯ ทบอ

โท หนักงานประจักษ์ไซสุหรัยมาศ กระเซ็นสาค
๑ ก้องกายถึงสายฝน ลางนางข้างถวายพระสุคนธ์ ประ

ปณชัมพณทละลายทา

สนับเพลาเครือข่านกวักคหิงษ์

๒๑/๔๔
ฉลององค์อย่างทมค้ำ

ภาษาตายเขยนสุวรรณภงนา

หิขยนำเจียรยาตาคาทอง

ตามทิศที่ขบทรวงดวงก้น

สังฆาลวรณแก้วมณโฆมนีสอง ทอกรเกาคัดเรองรอง

[illegible]

• 人 人 人 人

นางงามความเวหา ชามรงค์คาเมืองเรืองรจนา ทรง

มหามงกุฎแก้วแพร้วพรรณ หอยออบะเพชรพราวกระจ่าย

เมื่อก่อน จวบพระชนม์ชีพแล้วเสด็จมาพบณ งานมหรสพของค

เทวัญ ทรงธรรมบรรยาตรคณาศคศา ฯ ๓๐ คำ ฯ เสนอ

ร่ำขอ
๑ ขนสัตว์ไปยังเกาะกชาชาณ ๒๒ ๑/๑
๒ ๒๒ ๑/๑

ทิดา พรังพริศม ไชยเดชา เหล่าพดดา ทั้งสามมาดย

เสวยยังคณคัล คุมไปได้พาไปมณเฑียรให้ด้วยคณคัล ทนายหา

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃ ရက်နေ့

เครื่องกลของสันน บ.เรศพิศุณพราหมณ์ทรงนิน พินไม

ชมนามตามตรา ชพชกเขก เซลนทวาร ไชมีฮาน

สมาคมการค้า เลี้ยงชีพชนทรวงคชคชา ให้เคลือบนโยบาย

โท ข้างเขยข้างกัน ชาญชนชนะศึกชกหาญ
 ๑ ขื่อพลายประกายเพชรไชยชาญ โทญนาทหาญ
 กระหม่มมัน คชาภรณ์แพรวพราวดาวจ่าหลัก ผูกชนก
 วัตรคนเครื่องมัน ทาข่ายแก้วปกตระพองกรองสุวรรณ
 ปลอกกระสันสวมงาราวาชาวดี สองหูก้ามวิห้อย ึงกล
 พลอยประดับสลัปลี่ มีพนาศลาคคอกหักคี่ สำหรับที่
 จักรพรรดิกระษัตรา พริ้งพร้อมพหลพลทวาร อาชาชาญ
 แฉงซ้ายฝ่ายขวา ข้างทั้งข้างกันเป็นหล่นมา ข้างกลอง
 นำนำคลาไคล เสียงสังข์แทรกกลองชนะแซ่ซ้อง กึก
 ก้องกัมปนาทหวาดไหว กองดำเสียงเสียงพวงพลไกร
 ตามกระบวนทัพใหญ่ไคลคลา ฯ ๓๐ คำ ฯ เชิด

๑ ร่ำ ข้ามถ่านผ่านพ่นนักรบ เข้าเขตรเขาไม้ไพร
 พฤกษา ล้วนสัตว์จุฑาพนานา เกลื่อนกลาดกายดา
 พนาลี ฯ ๒ คำ ฯ

๑ บทของเจ้าพระยาเทเวศร ฯ ว่าพระยาไชยนาทได้แต่เป็น
 พลายประกายเพชรให้ตรงถับบถวังนำข้างกัน.

๑ เมื่อนั้น สองนางพี่น้องเสนาหา ได้ฟังดังได้พบ
พระผ่านฟ้า ก็ลยาเปรมปรีดิ์กระหิ้มใจ ฯ ๒ คำ ฯ เหวา

๑ เมื่อนั้น พระขุเจ้าจอมผาษาใหญ่ ตรัสรู้แจ้ง
ประจักษ์ใจ ความในเรื่องพระลอจรรวัด จำกูจะใช้ให้ไก่อ้า
ไปลวงพระลอมายังสวนขวัญ คึกพลางทางองค์เทวัญ
นักรกระสันเรียกไปให้ไก่อ้ามา ฯ ๔ คำ ฯ แผละ

๑ พระขุเจ้าเลือกได้ไก่อ้างาม สมความมุ่งมาก
ปรารถนา ให้ผลลงถึงไก่อ้าได้ช้า มนตราเข้าช้ากระหน่ำ
ลง ฯ ๒ คำ ฯ รัว

๑ บัดนั้น ไก่อ้าร้องอาทังราชหงษ์ ทั้งผไท้มนต์
กลจิตรจง ลาดองค์ขุเจ้าบินมา ฯ ๒ คำ ฯ เชิด

๑ ครั้นถึงแม่น้ากาหลง ไผลงจับไม้ใบหนา
คอยจะลวงล่อพระลอมา ตามเทวัญชาของเจ้าไพร
ฯ ๒ คำ ฯ รัว

๑๐ เมื่อนั้น พระลอรัศมีศรีไศ เนาในพลับพลา
 พนาไลย แแต่สท่อนดอนใจไม่ไสยา เมื่อเสียงน้ำเวียนวง
 อยู่ตรงภักตร์ ก็ประจักษ์ว่าจะม้วยสังขาร คร่ำครวญ
 หวนให้ไปมา คิดถึงมารดาบึงอาไลย โอ้อาพระชนนีเจ้า
 พระคุณเท่าดินฟ้ากว้างไค้ ลุกจากมาน้ำที่ระบรไลย
 ออกคลคลใจให้จากกัน ทั้งองค์อัครเศมเหี้ย สาวสนม
 นารีระโคกคล้าย สรวังศัพทาคำทั้งนั้น จะครวญคร่ำ
 ร่ำพรพรรณโสภิธัมม์จะไปไค้ชู้สักรอยรัก ไหนจักเหมือน
 มิ่งมเหสี ไค้เมียรักสักพันนั้นนักก็ ไม่เหมือนแม่ซึ่งมี
 พระคุณมา ฯ ๑๐ คำ ฯ

๑๑ ร่ำ ครวญพลาทางระงับค้ำไค้ไว้ จนอุไทยเรือง
 ร่องล่องเวหา สรงพระภักตร์รับพระขรรค์อันศักดิ์
 ออกข้างนำพลับพลาไชย ฯ ๒ คำ ฯ เสมอ

๑๒ พรั่งพร้อมพลเอยเสนา ล้วนแต่ร่วมวิญญา
 อัสมาไศรย ปลูกษาท่าทางระคลาไค้คล วางผู้คนไว้ให้
 ชอบที่ ฯ ๒ คำ ฯ เสร็จ

๑ บัณฑิต ไก่แก้วคว้งามอร่ามศรี บินลงยังพื้น
บัลลังก์ ทำท่วงทีผกผันไปมา ๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น พระลลิตทรรณโณมเสนาหา สติคยั้งยัง
สุวรรณพลับพลา ทอดพระเนตรลงมาเห็นไก่คอง งาม
สรรพสารพางค์สอองตา ตั้งระย้าเดือยหงอนงามระหง
ทั้งบกทางอย่างสลัขเบญจรงค์ ชันส่งเสียงเสนาะเพราะ
จับใจ ยิ่งพิศยิ่งเพลินเจริญจิตวิตร พระทรงฤทธิณกรักจัก
ใครได้ ทรงเครื่องจับพระขรรค์ทันทิโก ลงจากพลับพลา
ไชยไคลศลา ๑ ๒ คำ ๑

๑ บัณฑิต ไก่แก้วคว้งามอันกลั่นกล้า เห็นพระลล
เลี้ยวไล่ไล่เข้ามา ผู้ที่พาบินคลอล่อไป ๑ ๒ คำ ๑
เชิดฉาน

๑ เมื่อนั้น พระลลิตทรรณโณมพิศมัย ตามไก่มา
พลาทงเห็นห่างไกล ภูโนยไล่ประชิดคิณ ๑ ๒ คำ ๑
เชิดฉิ่ง

๑ บัณฑิต ไก่แก้วเทวฤทธิคิทธิกัศวร แกล้งลวง
 ล้อล่อมามีให้ทัน เห็นยังไกลยืนขยั้นร้งวอ ครั้นเห็น
 ไกลไ้ไก่เหยาเยี่ยงอย่าง สบคทางกางขักกรักก้อ เสนาะ
 สำเนียงเสียงขันโก่งคอ แกล้งล่อให้หลงตามไป
 ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ เมื่อนั้น พระลวศรีศรีโส คิดตามไ้บ่พา
 ไลบ หมายจะจับให้ไ้คักจ้านง แทะจะลั่นกำลังภูในย
 ล่องไปพันท่ากาหลง ข้ามเขาลำเนาแคณคง ตกทุ่ง
 ทางตรงกรุงไกร ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ ไก่แก้วหายไ้กัษไนยเนตร ภูเวศหลากจิตร
 คิกสงไสย ฤาจะเป็นผิยาพาไลบ มันหลอนหลอกก
 ให้ตามมา คิกพลาทางเสด็จหยกขัย ไ้ร่วมรังใหญ่
 ไ้หนา พอหายร้อนผ่อนพักกายา คอขยพลึงเสนา
 ผู้ร่วมใจ ฯ ๔ คำ ฯ

๑ บัณฑิต ฝ่ายพลึงเสนาน้อยใหญ่ ตามมาทัน
 องค์พระภูในย เข้าไ้ยังคณกักรายกราน ฯ ๒ คำ ฯ

๑๖ ร่ำ จิงตรัสชวนพี่เลี้ยงผู้ร่วมใจ ออกจากร่มรังใหญ่
ไพศาล พร้อมพวกเก้ายี่สิบแปดขีรวาร ก็ซุ่มตามระยะ
บ้านรายมา ๑๒ คำ ๑ เชือก

๑ ครั้นถึงสวนสองราชบุตร พระภูมิเกษมสันต์
หรรษา ลักแสงแฝงไม้ไคยคลา ทรงไปหาผู้รักษา
สวนมาลี ๑๒ คำ ๑ เสมอ

หมดฉบับที่มิในหอพระสมุด ฯ เท่านั้น

